

Veertigdagentijd

WEEK 5:

De kleine goedheid

Inhoud

1	Insteek 1: De kleine goedheid	2
1.1	Bron 1: Levinas - De kleine goedheid.....	2
1.2	Bron 2: Roger Burggrave - Geen toekomst zonder kleine goedheid.....	2
2	Insteek 2: Pijlen in de rug	3
3	Insteek 3: De verloren zoon (Lc 15, 11-32)	5
3.1	Het Bijbelverhaal - Lucas hoofdstuk 15	5
3.2	Kunst: Rembrandt - De verloren zoon	6
	3.2.1 Het Kunstwerk	6
	3.2.2 De Bijbel in 1000 seconden	7
	3.2.3 Uit Leeftocht	7
4	Insteek 4: Sebastien Bellin en vergeving	8
4.1	Artikel: Het religieus ontwaken van terreurslachtoffer Sebastien Bellin	8

1 Insteek 1: De kleine goedheid

1.1 Bron 1: Levinas - De kleine goedheid

Tussen alle ellende en verwording van menselijke verhoudingen houdt de goedheid stand. Ze blijft mogelijk, ook al kan ze nooit een regime, georganiseerd systeem of sociale institutie worden. Elke poging om het menselijke helemaal te organiseren is tot mislukken gedoemd. Het enige wat levendig overeind blijft is de goedheid van het dagelijks leven: de kleine goedheid. Ze is fragiel en voorlopig. Ze is een goedheid zonder getuigen, in stilte voltrokken, bescheiden, zonder triomf. Het zijn de gewone mensen, 'kwetsbare zielen', die voor haar opkomen en haar telkens weer voltrekken. Ondanks alle verschrikkingen die de mens veroorzaakt in naam van het 'grote goede' blijft de kleine goedheid overeind, zoals een platgetrapt grassprietje dat zich weer opricht. Ze is misschien wel 'gek' - een 'dwaze goedheid' -, maar ze is tegelijk het meest menselijke in de mens. Ze wint nooit, maar wordt ook nooit overwonnen. Ze is de vonk van de Oneindige in het eindige!

(Bron: Emmanuel Levinas)

1.2 Bron 2: Roger Burggrave - Geen toekomst zonder kleine goedheid

Zo belanden we bij de kleine goedheid die op een eigenzinnige manier het individueel geweten incarneert. Ze is een alledaagse, menselijke goedheid die elke ideologie, elk systeem, elke religie of sociale en politieke ordening overstijgt: de goedheid van een oude vrouw die een krijgsgevangene een stuk brood brengt, de goedheid van een soldaat die een gewonde vijand uit zijn veldfles laat drinken, de goedheid van de jeugd die medelijden toont voor de ouderdom, de goedheid van een boer die een oude jood op zijn hooizolder verstopt... Het zijn voorbeelden van mensen die, voorbij het elan van het eigen zijn, zich laten raken door het kwetsbare gelaat van de ander en, soms in extreme omstandigheden, onvoorwaardelijk kiezen voor de onbaatzuchtigheid, het anders dan zijn.

Levinas benadrukt dat het om een 'kleine' goedheid gaat. Ze kan nooit in een ethisch systeem verankerd worden. Ze is volstrekt weerloos tegenover de machten van het kwaad. Het zijn gewone mensen, 'simpele zielen', die haar verdedigen en ervoor zorgen dat ze zich telkens weer herpakt. Ze is gratis, en juist daardoor eeuwig, ook al is ze onmachtig om een wereld zonder geweld te garanderen.

Hier is geen sprake van een 'gebod' of een 'wet', maar van een verlangen-voorbij-de-behoefte, een verlangen dat zich openbaart als goedheid. Levinas noemt dat het Oneindige in het eindige, het Goede in mij, dat als een smeulend vuur onder de as in elke mens aanwezig is en blijft. Hij verwijst naar het fameuze laatste oordeel in Mattheüs 25, voor hem een cruciale tekst. Het oordeel dat ertoe doet is geen eindafrekening van het goede met het kwade, maar maakt een onderscheid tussen mensen. Het verschil ligt in concrete daden van goedheid die mensen volbrengen. En het verrassende verdict luidt: Al wat je voor deze minste broeders van mij hebt gedaan, heb je voor mij gedaan. (Mt 25,40) De koninklijke Mensenzoon vereenzelvigd zich dus met mensen-in-nood, waardoor hij zich van zijn heerschappij ontleedigt.

Levinas verwerpt daarmee uitdrukkelijk het beeld van de almachtige god. Na Auschwitz is die god van zijn troon gevallen en definitief doodverklaard. Barmhartigheid is de basis en het sluitstuk van zijn ethiek van het naakte gelaat van de ander: de barmhartigheid van God die zich voltrekt doorheen de concrete mens en zijn daden van dwaze, zinloze goedheid. De kleine goedheid als goddelijke vonk in de mens. Ze wint nooit, maar wordt ook nooit overwonnen. Ze houdt het perspectief en de hoop levend op een meer humane en genereuze samenleving.

Bron: <https://www.kuleuven.be/thomas/page/geen-toekomst-zonder-kleine-goedheid/>

Reflectievragen:

- Zie jij de kleine goedheid om jou heen?
- Is de kleine goedheid voldoende in deze woelige wereld? Of is het een druppel op een hete plaat? Waarom is de kleine goedheid zo kwetsbaar?
- Waarom vergelijkt Levinas de kleine goedheid met een grassprietje?
- Is de kleine goedheid vanzelfsprekend?
- Kan je de kleine goedheid verbinden aan vergeving?
- Wat zou je kunnen doen (bij jou op school)?

2 Insteek 2: Pijlen in de rug

'Ik weet dat ik uit vergeving leef' is een gedicht van Maria De groot. We vonden het in het boek van Lode Aerts en Patrick Van Der Vorst: 'Heer, leer ons bidden'.

ik weet dat ik uit vergeving leef,
na de woorden en de daden die ik volbracht,
de dingen die ik niet wilde
of terwijl ik ze wilde niet deed,
na de misstappen en onvergeeflijkheden
leef ik hier.
Het zonlicht valt op mij.
De wolken geven mij schaduw.
Mijn hart klopt ondanks alles
rustig en zonder vrees.
Ik weet dat ik uit vergeving leef.
Zoals de wind rondtolt in de ommuurde tuin
en dan een aanloop neemt en springt,
de verdorde bladeren meevoert,
de verwelkte bloemen verstrooit,
zo doet Gij met mij,
vergevende God.
Gij gunt mij uw ziel.
Gij verheugt u over mijn bloei
en buigt u over de neergang.
Gij zijt de hovenier van mijn dagen.
Als ik te moe ben om U te zoeken,
als de slaap mij overmamt,
arbeidt Gij nog in de nacht,
vol verlangen dat ik zal opstaan
om U te zien.
Ik zal U zien. Ik wil U danken.
Ik zal uw gerechtigheid zien
voor allen die leven
uit de vergeving die zonder einde is.

(Bron: Maria De Groot, [Heer leer ons bidden](#), Halewijn, 2023, p.88)

Bij dit gedicht plaatsen Lode Aerts en Patrick Van Der Vorst dit schilderij van Scott Erickson.

Reflectievragen:

- Hoe zou het voelen voor de man die de pijlen heeft geschoten om vergeven te worden?
- Is de man met de pijlen in zijn rug niet een beetje naïef?
- Waarom vraagt het slachtoffer niet aan de schutter om de pijlen uit zijn rug te halen?
- Kan het slachtoffer niet beter de pijlen negeren en doorlopen?

3 Insteek 3: De verloren zoon (Lc 15, 11-32)

3.1 Het Bijbelverhaal - Lucas hoofdstuk 15

¹Alle tollenaars en zondaars kwamen hem opzoeken om naar hem te luisteren. ²Maar zowel de farizeeën als de schriftgeleerden zeiden morrend tegen elkaar: ‘Die man ontvangt zondaars en eet met hen.’

³Jezus vertelde hun toen deze gelijkenis: ⁴‘Als iemand van u honderd schapen heeft waarvan er één verloren is geraakt, laat hij dan niet de negenenegentig andere in de woestijn achter om naar het verdwaalde dier op zoek te gaan tot hij het gevonden heeft? ⁵En als hij het gevonden heeft, legt hij het vol vreugde op zijn schouders ⁶en gaat hij naar huis. Daar roept hij zijn vrienden en burens bijeen en zegt tegen hen: “Deel in mijn vreugde, want ik heb het schaap gevonden dat verdwaald was.” ⁷Ik zeg u: zo zal er in de hemel meer vreugde zijn over één zondaar die tot inkeer komt dan over negenenegentig rechtvaardigen die geen inkeer nodig hebben.

⁸En als een vrouw tien drachmen heeft en er één verliest, steekt ze toch de lamp aan, veegt het hele huis schoon en zoekt ze alles af tot ze het muntstuk gevonden heeft? ⁹En als ze het gevonden heeft, roept ze haar vriendinnen en burens bijeen en zegt: “Deel in mijn vreugde, want ik heb de drachme gevonden die ik kwijt was.” ¹⁰Zo, zeg ik u, heerst er ook vreugde onder de engelen van God over één zondaar die tot inkeer komt.’

¹¹Vervolgens zei hij: ‘Iemand had twee zonen. ¹²De jongste van hen zei tegen zijn vader: “Vader, geef mij het deel van uw bezit waarop ik recht heb.” De vader verdeelde zijn vermogen onder hen. ¹³Na enkele dagen verzilverde de jongste zoon zijn bezit en reisde af naar een ver land, waar hij een losbandig leven leidde en zijn vermogen verkwistte. ¹⁴Toen hij alles had uitgegeven, werd dat land getroffen door een zware hongersnood, en begon hij gebrek te lijden. ¹⁵Hij vroeg om werk bij een van de inwoners van dat land, die hem op het veld zijn varkens liet hoeden. ¹⁶Hij had graag zijn maag willen vullen met de peulen die de varkens te eten kregen, maar niemand gaf ze hem. ¹⁷Toen kwam hij tot zichzelf en dacht: De dagloners van mijn vader hebben eten in overvloed, en ik kom hier om van de honger. ¹⁸Ik zal naar mijn vader gaan en tegen hem zeggen: “Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ¹⁹ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden; behandel mij als een van uw dagloners.” ²⁰Hij vertrok meteen en ging op weg naar zijn vader.

Zijn vader zag hem in de verte al aankomen. Hij kreeg medelijden en rende op zijn zoon af, viel hem om de hals en kustte hem. ²¹“Vader,” zei zijn zoon tegen hem, “ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden.” ²²Maar de vader zei tegen zijn knechten: “Haal vlug het mooiste gewaad en trek het hem aan, doe hem een ring aan zijn vinger en geef hem sandalen. ²³Breng het gemeste kalf en slacht het. Laten we eten en feestvieren, ²⁴want deze zoon van mij was dood en is weer tot leven gekomen, hij was verloren en is teruggevonden.” En ze begonnen feest te vieren.

²⁵De oudste zoon was op het veld. Toen hij naar huis ging en al dichtbij was, hoorde hij muziek en gedans. ²⁶Hij riep een van de knechten bij zich en vroeg wat dat te betekenen had. ²⁷De knecht zei tegen hem: “Uw broer is thuisgekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht omdat hij hem gezond en wel heeft teruggekregen.” ²⁸Hij werd woedend en wilde niet naar binnen gaan, maar zijn vader kwam naar buiten en trachtte hem te bedaren. ²⁹Hij zei tegen zijn vader: “Al jarenlang werk ik voor u en nooit ben ik u ongehoorzaam geweest als u mij iets opdroeg, en u hebt mij zelfs nooit een geitenbokje gegeven om met mijn vrienden feest te vieren. ³⁰Maar nu die zoon van u is thuisgekomen die uw vermogen heeft verkwanseld aan de hoeren, hebt u voor hem het gemeste kalf geslacht.” ³¹Zijn vader zei tegen hem: “Mijn jongen, jij bent altijd bij me, en alles wat van mij is, is

van jou. ³²Maar we konden toch niet anders dan feestvieren en blij zijn, want je broer was dood en is weer tot leven gekomen. Hij was verloren en is teruggevonden.”

Reflectievragen:

- Welk van de drie verhalen spreekt jou het meest aan?
- Zit er een opbouw in de verhalen? Waarom zou dat zijn?
- Is het verhaal van de verloren zoon een vanzelfsprekend verhaal of wringt het?
- Zou je blij zijn als je de oudste zoon was? Zou de oudste zoon boos zijn op zijn broer? Zou hij hem zijn keuze kunnen vergeven?

3.2 Kunst: Rembrandt - De verloren zoon

3.2.1 Het Kunstwerk

3.2.2 De Bijbel in 1000 seconden

Dit kunstwerk schilderde de Nederlandse kunstschilder Rembrandt van Rijn tijdens zijn laatste levensjaar (1668). Een oudere man, de vader uit de parabel, legt zijn handen op de schouders van een jongere man, zijn 'verloren zoon'. Hun kleding contrasteert: de schoenen en kleren van de zoon zijn versleten en afgedragen; de vader is verzorgd gekleed en lijkt welstellend. De handen van de vader zijn verschillend: de ene hand is een krachtige vaderhand, de andere lijkt een vrouwenhand. Wat misschien een getrouwe weergave is van de handen van het model voor dit kunstwerk, geeft de mogelijkheid om er het dubbel aanvoelen van God (als vader én als moeder) in te zien. Drie personen kijken toe. (De oudere broer, een dienaar? zijn moeder?) Erg enthousiast zijn ze niet. In de achtergrond links is nog een vrouw te zien. (Zijn moeder? een meid?) Let ook op het spel van licht en donker in dit schilderij: de vader en zijn jongste zoon staan in het licht; de 'toeschouwers' staan in het donker. Niet toevallig!

Copyright: C. Leterme - Bijbel in 1000 seconden.

Bron: <https://bijbelin1000seconden.be/menu/tiki-index.php?page=4e%20zondag%20van%20de%20veertigdagentijd%20C%20-%20evangelie&pagenum=2>

3.2.3 Uit Leeftocht

In Lucas 15, 11-32 lezen we dat, na vele omzwervingen, de jongste zoon met gebogen hoofd naar huis terugkeert. Hij heeft zijn erfenis verkwanseld. Zijn oude vader buigt zich liefdevol over hem. Daar heeft zijn trouwe oudste zoon het moeilijk mee.

Detail uit:
Rembrandt Van Rijn, De terugkeer
van de verloren zoon (1668)

Tot zijn vader ook hem troost: 'Mijn jongen, je bent altijd bij mij, en alles wat van mij is, is van jou'.

Het staat niet in de bijbel, maar het lijkt erop dat ze daarna met z'n drieën toch goed gefeest hebben.

Intrigerend is de manier waarop Rembrandt de handen van de vader heeft geschilderd: een mannenhand én een vrouwenhand. Wat zou hij daarmee bedoeld hebben?

Bron: Leeftocht maart 2024

4 Insteek 4: Sebastien Bellin en vergeving

4.1 Artikel: Het religieus ontwaken van terreurslachtoffer Sebastien Bellin

Met zijn 2 meter en 6 centimeter is Sebastien Bellin (45) iemand om naar op te zien, letterlijk. Maar ook in grootmoedigheid overstijgt de voormalig profbasketter menigeen. Dat werd duidelijk toen hij op het terreurproces over de aanslagen in Brussel getuigde over wat hem overkomen was en hij eindigde met een handreiking naar de daders. ‘Vergeving kan het verschil maken tussen wegrotten in de gevangenis en er genezen’, zei hij. Op krantensites en sociale media werd hij soms figuurlijk aan het kruis genageld voor die zachtmoedige houding. Een paasverhaal anno 2023.

Bron: [Het religieus ontwaken van terreurslachtoffer Sebastien Bellin | Kerknet](#)

